

บทที่ 2

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการ

การทดลองเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อหน้าวัว เริ่มตั้งแต่วันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2520 ถึงวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2523 ในห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ และโรงเรือนปลูกหน้าวัว ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีอุปกรณ์และวิธีดำเนินการดังนี้

อุปกรณ์

1. พืชทดลอง ได้แก่ หน้าวัวพันธุ์ต่าง ๆ

1.1 ต้นพันธุ์จากฮาวาย ได้แก่ Marian seefurth, Kaumana Nitta, Hawaii Orange-139 ต้นพันธุ์ที่ปลูกอยู่ในประเทศไทย ได้แก่ ดวงสมร ผกา มาศ จักรพรรดิ คาราทอง และพันธุ์ที่ยังไม่มีชื่อ คือ ต้น T₃, T₄, T₇, T₂₂, T₅₇, n₂, n₆, n₆₈, n₂

1.2 ผลหน้าวัวที่เกิดจากต้นพันธุ์ดวงสมร ซึ่งติดเองตามธรรมชาติ จากสถานีทดลองพืชสวน อ่าเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และผลหน้าวัวที่เกิดจากต้นพันธุ์ n₇ ซึ่งติดเองโดยธรรมชาติ จากโรงเรือนปลูกหน้าวัว ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 ต้นอ่อนพันธุ์ฮาวาย (H₁₈) และพันธุ์ไทย (n₇) ที่เลี้ยงในหลอดทดลอง

2. เครื่องแก้วต่าง ๆ ได้แก่ ขวดคอแคบ ฟลasks บีเปตต์ บีกเกอร์ จานเพาะเชื้อ (petridish) กระจกบดวาง แท่งแก้วคน

3. สารเคมีต่าง ๆ

3.1 สารเคมีที่โฆษณาชื่อ ไคแก่ คลอโรอกซ์ เอทิลแอลกอฮอล์

3.2 สารเคมีที่ควบคุมการเจริญเติบโต ไคแก่

2, 4-D (2, 4-D-dichlorophenoxy acetic acid), NAA
(Naphthalene acetic acid), BAP (6-benzylamino purine)
และ Kinetin (6-Furfurylamino purine)

3.3 วุ้น (Agar)

3.4 น้ำตาล กลูโคส และซูโครส

3.5 สารเคมีที่ใช้เตรียมอาหารต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 1

4. เครื่องมือผ่าตัด ไคแก่ มีดผ่าตัด และปากคีบ

5. เครื่องวัดความเป็นกรดเป็นด่าง เครื่องวัดแสง เครื่องชั่ง
ตะเกียงแอลกอฮอล์ หม้อนึ่งฆ่าเชื้อ เครื่องอุตราโซนิก

6. ตู้ฉายเชื้อขนาด 1 x 0.5 x 0.5 เมตร ซึ่งติดหลอดอุตราไว
โอเลต และหลอดไฟธรรมดา อยู่ใน

7. ห้องเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ควบคุมอุณหภูมิที่ 26 ± 1 °C. ความชื้นสัมพัทธ์
34.5% มีชั้นวางขวดที่มีแสงจากหลอดไฟ Super grow ให้ความเข้ม 2,000 ลักซ์
ช่วงแสง 16 ชั่วโมง และชั้นวางขวดที่คลุมด้วยผ้าสีดำอยู่ในสภาพมืดตลอด 24 ชั่วโมง

8. เครื่องเขย่า ความเร็ว 120 รอบต่อนาที

9. กระดาษขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4 นิ้ว และอิฐมอญทุบละเอียด หรือ
เวอมิกูไลต์

10. กล้องถ่ายภาพ กล้องจุลทรรศน์ 3 มิติ

ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบของอาหารสูตรต่าง ๆ กัน

Constituents	concentration in medium (mg/lit)			
	MS (1962)	PCI (1976)	PCSS (1976)	PCSL (1976)
Macronutrient				
Ammonium nitrate (NH_4NO_3)	1650	825	825	1650
Potassium nitrate (KNO_3)	1900	950	950	1900
Monopotassium acid phosphate (KH_2PO_4)	170	85	85	170
Calcium chloride (CaCl_2)	440	440	220	440
Magnesium sulphate ($\text{MgSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$)	440	370	185	440
Micronutrient				
Boric acid (H_3BO_3)	6.200	6.200	6.200	6.200
Manganese sulphate ($\text{MnSO}_4 \cdot 4\text{H}_2\text{O}$)	6.900	6.900	6.900	6.900
Zinc sulphate ($\text{ZnSO}_4 \cdot 4\text{H}_2\text{O}$)	6.140	6.140	6.140	6.140
Potassium iodide (KI)	0.830	0.830	0.830	0.830
Sodium molybdate ($\text{Na}_2\text{MoO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$)	0.025	0.025	0.025	0.025
Copper sulphate ($\text{CuSO}_4 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$)	0.025	0.025	0.025	0.025
Cobalt chloride ($\text{CoCl}_2 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$)	0.025	0.025	0.025	0.025

ตารางที่ 1 (ต่อ)

Constituents	concentration in medium (mg/lit)			
	MS (1962)	PCI (1976)	PCSS (1976)	PCSL (1976)
<u>Iron</u>				
Disodium ethylene diamine	37.25	23.45	23.45	23.45
tetra acetic acid ($C_{10}N_{14}N_2$ $O_8Na_2 \cdot 2H_2O$)				
Ferrous sulphate ($FeSO_4 \cdot 7H_2O$)	27.85	17.55	17.55	17.55
<u>Organic Component</u>				
Inositol	100	100	100	100
Glycine	2	2	2	2
Nicotinic acid	0.50	0.50	0.50	0.50
Pyridoxine (B_6)	0.50	0.50	0.50	0.50
Thiamine (B_1)	0.10	0.10	0.10	0.10
Sucrose	30,000	-	-	-
Glucose	-	30,000	20,000	20,000
pH	5.6	6	6	6
Agar	700	700	700	-

MS = Modified Murashige and Skoog (12)

PCI = Pierik callus induction (11)

PCSS = Pierik callus subculture solid media (11)

PCSL = Pierik callus subculture liquid media (11)

วิธีทดลอง

1. การเพาะเลี้ยงเมล็ด (Seed culture)

1.1 การชักนำให้เกิดแคลลัส

นำเมล็ดหน้าวัวจากฝาง ซึ่งมีลักษณะค่อนข้างและเนื่องจากการขนส่ง มาล้างเนื้อทิ้งเหลือแต่เมล็ดล้างให้สะอาด นำไปฟอกฆ่าเชื้อด้วย คลอรีน 10% เป็นเวลา 15 นาที แล้วฟอกด้วย คลอรีน 5% เป็นเวลา 10 นาที แล้วล้างด้วยน้ำกลั่นที่นิ่งฆ่าเชื้อแล้ว ส่วนเมล็ดหน้าวัวจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำมาล้างให้สะอาดฆ่าฟอกฆ่าเชื้อ โดยซบแอลกอฮอล์ 95% แล้วฉนไฟ ใช้ปากคีบรูดเนื้อออก นำเมล็ดทั้งหมดมาเพาะในตู้ถ่ายเชื้อบนอาหารสูตร PCI ที่เติม 2, 4-D 0.08 ppm Kinetin 1 ppm (PCI 0.08D 1K) ทำการทดลอง 19 ชวค โดยเลี้ยง 1 เมล็ดต่อ 1 ชวค เป็นเมล็ดหน้าวัวจากฝาง 14 เมล็ด เมล็ดจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 5 เมล็ด นำไปเลี้ยงในห้องเพาะเลี้ยงบนชั้นที่มีก เปลี่ยนอาหารทุก 1 - 2 เดือน จนเกิดแคลลัส เก็บผลโดยการสังเกตและบันทึกภาพ

1.2 การเพิ่มปริมาณแคลลัส

1.2.1 อิทธิพลของสภาพอาหาร แสงและความเข้มข้นของ BAP

นำแคลลัสที่เกิดจากเมล็ดจากข้อ 1.1 มาเปลี่ยนอาหารใหม่ในตู้ถ่ายเชื้อ โดยใส่ในอาหารเหลวสูตร PCSL เติม BAP 1 ppm เข้าเครื่องเขย่า ที่อยู่ในห้องเพาะเลี้ยง ใ้รับแสงจากฟลูออเรสเซนต์ความเข้มประมาณ 900 ลักซ์ เปลี่ยนอาหารทุก 1 - 2 เดือน เป็นเวลา 4 เดือน จึงนำแคลลัสมาทดลองต่อไป

นำแคลลัสที่เกิดจากเมล็ดที่ฝาง มาถ่ายอาหารในตู้ถ่ายเชื้อ โดยใส่ในอาหาร 2 ชนิด คือ อาหารเหลวและอาหารแข็งประกอบด้วย 0.7% โดยใช้สูตรอาหารเดียวกัน คือ สูตรอาหาร PCSL ที่เติม BAP 0, 1, 2, 3 ppm นำมาเลี้ยงในห้องเพาะเลี้ยง โดยวางอาหารเหลวไว้บนเครื่องเขย่า พวกหนึ่งได้รับแสง อีกพวกหนึ่งอยู่

ในที่มืดซึ่งใช้ฉากคลุม ส่วนอาหารแข็งพวกหนึ่งอยู่บนชั้นที่มีแสง อีกพวกหนึ่งอยู่บนชั้นที่มืด ทำการทดลอง 2 ซ้ำ เลี้ยงไว้เป็นเวลา 1 เดือน นำมาหาค่าน้ำหนักของแคลลัสครั้งแรก พร้อมกับเปลี่ยนอาหาร นำไปเลี้ยงในสภาพเดิมเป็นเวลา 1 เดือน นำมาหาค่าน้ำหนักโดยวิธีเดียวกัน นำน้ำหนักแคลลัสทั้ง 2 มาหาค่าน้ำหนักเฉลี่ย และหาเปอร์เซ็นต์การเจริญเติบโตจากสูตร

$$\text{เปอร์เซ็นต์การเจริญเติบโต} = \frac{(\text{น้ำหนักเฉลี่ยของแคลลัสอายุ 2 เดือน} - \text{น้ำหนักของแคลลัสอายุ 1 เดือน}) \times 100}{\text{น้ำหนักเฉลี่ยแคลลัสอายุ 1 เดือน}}$$

เก็บผลโดยการหาเปอร์เซ็นต์การเจริญเติบโต

1.2.2 อิทธิพลของน้ำตาล

นำแคลลัสจากอาหารสูตร PCSL ที่ไม่มี BA และเลี้ยงในที่มืด มาทำการทดลองต่อ โดยถ่ายใส่อาหารสูตร PCSL + BAP 1 ppm และเติมกลูโคส 2% (PCSL-G) หรือ ซูโครส 2% (PCSL-S) เลี้ยงในห้องเพาะเลี้ยงบนเครื่องเขย่าในที่มืด ทำการทดลอง 3 ซ้ำ เป็นเวลา 1 เดือน นำมาหาค่าน้ำหนักโดยวิธีเดียวกับครั้งแรก พร้อมกับเปลี่ยนอาหารใหม่ เลี้ยงไว้ในสภาพเดิมเป็นเวลาอีก 1 เดือน นำมาหาค่าน้ำหนัก พร้อมกับหาเปอร์เซ็นต์การเจริญเติบโต

1.3 การเกิดต้นและราก

นำแคลลัสที่เกิดจากเมล็ดมาเลี้ยงในอาหารสูตรดัดแปลง MS + NAA 1 ppm + Kinetin 1 ppm (MS-1N1K) นำมาไว้ในห้องเพาะเลี้ยงบนชั้นที่มีแสง เปลี่ยนอาหารทุก 1 - 2 เดือน เก็บผลโดยการสังเกตและบันทึกภาพ

2. การเพาะเลี้ยงอวัยวะส่วนต่าง ๆ จากต้นอ่อน

(Organ culture from seedling)

นำต้นอ่อนที่เลี้ยงในหลอดทดลองพันธุ์ฮาวาย (H₁₈) และพันธุ์ไทย (n₇) มาตัดเอาอวัยวะส่วนต่าง ๆ คือ ใบ ก้านใบ ช่อ และปลายราก มาเลี้ยงในสูตรอาหารต่าง ๆ ดังนี้

MS

MS + 2, 4-D 1 ppm + Kinetin 1 ppm (MS-1D1K)

MS + NAA 1 ppm + Kinetin 1 ppm (MS-1N1K)

นำไปไว้ในห้องเพาะเลี้ยง บนชั้นที่มีแสง ทำการทดลอง 10 ชั่ว เปลี่ยนอาหารทุก 1 - 2 เดือน ทำการทดลอง 7 เดือน เก็บผลโดยการสังเกตและบันทึกภาพ

3. การเพาะเลี้ยงอวัยวะส่วนต่าง ๆ จากต้นที่ปลูกในกระถาง

(Organ culture from potted anthurium)

3.1 การศึกษาหาอวัยวะที่ปลอกเชื้อ

นำหน้าวัวพันธุ์ดวงสมร ที่ปลูกในกระถางมาทั้งต้น ล้างน้ำให้สะอาด ตัดใบอ่อน ก้านใบอ่อน จานรองคอกอ่อน ก้านช่อกอกอ่อน ช่อกอกอ่อน ช่อและปลายราก แยกไว้ในภาชนะที่สะอาด นำแต่ละส่วนมาล้างน้ำฟอกสบู่ให้สะอาด เช็ดด้วยเอทิลแอลกอฮอล์ 70% แล้วฟอกด้วยคลอรีน 10% นาน 15 นาที ตามด้วยคลอรีน 5% นาน 5 นาที นำเข้าเครื่องอัลตราโซนิก 5 - 7 นาที ล้างด้วยน้ำกลั่นที่นิ่งแล้ว เช็ดอวัยวะต่าง ๆ ในตู้ฉายเชื้อโดยวิธีการดังนี้

ใบอ่อน และจานรองคอกอ่อน ตัดเป็นแผ่นเล็ก ๆ ขนาด 0.5 x 0.5 ซม.

วางบนอาหาร MS ในแนวราบ

ก้านใบอ่อน ก้านช็อคกอน และช็อคกอน ตัดเป็นท่อน ๆ ยาว
ประมาณ 0.5 ซม. วางบนอาหาร MS ในแนวนอน

ข้อ ดอกเอาส่วนที่เป็นสีน้ำตาลออก ตัดเอาเฉพาะตาขนาด 0.2 x
0.2 ซม. นำมาวางบนอาหาร MS ในแนวตั้ง

ปลายราก ตัดบริเวณโคนรากทิ้ง ให้เหลือปลายราก ยาวประมาณ
0.5 ซม. วางบนอาหาร MS ในแนวนอน

นำอวัยวะทั้งหมดมาไว้ในห้องเพาะเลี้ยง โดยวางบนชั้นที่มีกเป็นเวลานาน
1 - 2 สัปดาห์ เก็บผลการทดลองโดยหาเปอร์เซ็นต์ปลอกเชื้อ

3.2 ความสามารถในการเกิดแคลลัสจากอวัยวะต่าง ๆ

นำเอาเนื้อเยื่อของอวัยวะต่าง ๆ ที่อยู่ในสภาพปลอกเชื้อจากการ
ทดลองที่ 3.1 มาถ่ายในตู้ถ่ายเชื้อใส่อาหารสูตร MS-1N1K และอาหารสูตร
MS-1D1B นำไปเลี้ยงในห้องเพาะเลี้ยงโดยอวัยวะที่อยู่ในอาหารสูตร MS-1N1K
ไว้บนชั้นที่มีแสงและอาหารสูตร MS-1D1B ไว้บนชั้นที่มีก ทำการทดลอง 8 ซ้ำ
เปลี่ยนอาหารทุก 1 - 2 เดือน เก็บผลโดยการสังเกตและบันทึกภาพ เมื่ออายุ 3 เดือน

3.3 การศึกษาหาสูตรอาหารที่สามารถชักนำให้เกิดแคลลัสจากใบอ่อน

ใช้การทดลองเดียวกับข้อ 3.2

3.4 ความสามารถในการสร้างแคลลัสจากใบอ่อนหน้าวัวพันธุ์ต่าง ๆ

นำใบอ่อนหน้าวัวพันธุ์ต่าง ๆ ล้างน้ำฟอกสบู่ เช็ดด้วยแอลกอฮอล์
70% แล้วนำไปฟอกฆ่าเชื้อด้วย คลอรีน 10% เป็นเวลา 15 นาที แล้วตามด้วย
คลอรีน 5% เป็นเวลา 5 นาที นำไปเข้าเครื่องอุลตราโซนิก 5 - 7 นาที ล้างด้วย
น้ำกลั่นที่นิ่งฆ่าเชื้อแล้ว นำไปตัดในตู้ถ่ายเชื้อเป็นชิ้นขนาด 0.5 x 0.5 ซม. แฉะวาง
บนอาหารสูตร MS-1D1B ในแนวนอน และนำไปไว้ในห้องเพาะเลี้ยงบนชั้นที่มีก
ทำการทดลอง 5 ซ้ำ ถ่ายอาหารทุก 1 - 2 เดือน เป็นเวลา 3 เดือน เก็บผลโดยการ

หาเปอร์เซ็นต์ การเกิดแคลลัสต่อจำนวนชิ้นใบอ่อน และสังเกตการเจริญเติบโตของ แคลลัส

3.5 ศึกษาอิทธิพลของ 2, 4-D และ BAP ในการเกิดแคลลัส

3.5.1 อาหารสูตร MS

นำใบอ่อนหน้าวัยพันธุ์วงสมรที่ทำให้อยู่ในสภาพปลอดเชื้อ ตามวิธีการในข้อ 3.1 มาถ่ายในตู้ถ่ายเชื้อ ใส่ในอาหารสูตร MS ที่เติม 2, 4-D ความเข้มข้น 0, 0.08, 0.5, 1 ppm และ/หรือ BAP ความเข้มข้น 0, 1, 2, 3, 4 ppm นำไปเลี้ยงในห้องเพาะเลี้ยงบนชั้นที่มีค ทำการทดลอง 8 ซ้ำ เปลี่ยนอาหารทุก 1 - 2 เดือน ทำการทดลองเป็นเวลา 3 เดือน 2 สัปดาห์ เก็บผลโดยการสังเกตและบันทึกภาพ

3.5.2 อาหารสูตร PCI

นำใบอ่อนหน้าวัยพันธุ์วงสมร ที่ทำให้อยู่ในสภาพปลอดเชื้อ ตามวิธีการในข้อ 3.1 มาถ่ายใส่ในอาหารสูตร PCI ที่เติม 2, 4-D ความเข้มข้น 0, 0.8, 0.5, 1 ppm และ/หรือ BAP ความเข้มข้น 0, 1, 2, 3, 4 ppm นำไปเลี้ยงในห้องเพาะเลี้ยง บนชั้นที่มีค ทำการทดลอง 6 ซ้ำ เปลี่ยนอาหารทุก 1 - 2 เดือน ทำการทดลองเป็นเวลา 3 เดือน 2 สัปดาห์ เก็บผลโดยการสังเกตและบันทึกภาพ

3.6 ศึกษาอิทธิพลของ BAP และชนิดของน้ำตาล ในการเพิ่มปริมาณ แคลลัส

นำแคลลัสที่เกิดจากใบอ่อนหน้าวัยพันธุ์วงสมร ซึ่งเลี้ยงในสูตรอาหาร MS-1D1B มาถ่ายลงในอาหารสูตร PCSS ใส่ น้ำตาลกลูโคสหรือซูโครส 2% เติม BAP ความเข้มข้น 0, 1, 2, 4 ppm นำไปเลี้ยงบนชั้นที่มีค ทำการทดลอง 2 ซ้ำ ถ่ายอาหารทุก 1 - 2 เดือน เป็นเวลา 3 เดือน 2 สัปดาห์ เก็บผลโดยการสังเกตและบันทึกภาพ

3.7 ความสามารถในการเพิ่มปริมาณแคลลัสของหน้าวัวพันธุ์ต่าง ๆ

3.7.1 สูตร MS-1D1B

นำแคลลัสที่เกิดจากใบอ่อนหน้าวัวพันธุ์ต่าง ๆ จากอาหารสูตร MS-1D1B ถ่ายลงบนอาหารสูตรเดิมในตู้ถ่ายเชื้อ และนำไปไว้ในสภาพเดิมเช่นเดียวกับข้อ 3.4 ทำการทดลอง 3 ซ้ำ เก็บผลโดยการสังเกตและบันทึกภาพ

3.7.2 สูตร MS-1.5D 2B

นำแคลลัสที่เกิดจากใบอ่อนหน้าวัวพันธุ์ต่าง ๆ จากอาหารสูตร MS-1D1B ถ่ายใส่อาหารสูตร MS-1.5D 2B ในตู้ถ่ายเชื้อ นำไปเลี้ยงในห้องเพาะเลี้ยงบนชั้นที่มีค เปลี่ยนอาหารทุก 1 - 2 เดือน ทำการทดลองอย่างน้อย 3 ซ้ำ เป็นเวลา 3 เดือน เก็บผลโดยการสังเกตและบันทึกภาพ

3.7.3 สูตร PCSS + ซูโครส 2% + BAP 2 ppm (PCSS-S₂)

นำใบอ่อนที่เกิดแคลลัสพันธุ์ต่าง ๆ จากอาหารสูตร MS-1D1B ถ่ายใส่อาหารสูตร PCSS-S₂ ในตู้ถ่ายเชื้อ นำไปเลี้ยงในห้องเพาะเลี้ยงบนชั้นที่มีค เปลี่ยนอาหารทุก 1 - 2 เดือน ทำการทดลอง 3 ซ้ำ เป็นเวลา 4 เดือน เก็บผลโดยการสังเกตและบันทึกภาพ

3.8 อิทธิพลของ BAP และชนิดของน้ำตาลในการเกิดต้นและราก

ทำการทดลองต่อเนื่องจากข้อ 3.6

3.9 ความสามารถในการเกิดต้นและรากของหน้าวัวพันธุ์ต่าง ๆ

3.9.1 สูตร MS-1D1B

เป็นการทดลองต่อเนื่องจากข้อ 3.7.1

3.9.2 สูตร MS-1.5D 2B

เป็นการทดลองต่อเนื่องจากข้อ 3.7.2

3.9.3 สูตร MS-1.5D 2B + แสง

นำแคลลัสที่เกิดจากไบออนพัทธ์ $ล_2$ ซึ่งเลี้ยงในอาหาร
สูตร MS-1.5D 2B เป็นเวลา 3 เดือน ในที่มืด มาไวบนชั้นที่มีแสง 2,000 ลักซ์
ขวางแสง 16 ชั่วโมง ในห้องเพาะเลี้ยง ทำการทดลอง 2 ซ้ำ เป็นเวลานาน
4 เดือน เก็บผลโดยการสังเกตและบันทึกภาพ

3.9.4 สูตร MS-1N1K

นำแคลลัสที่เกิดจากไบออนพัทธ์ต่าง ๆ ซึ่งเลี้ยงในอาหาร
สูตร MS-1D1B มาถ่ายใส่อาหารสูตร MS-1N1K ในตู้ถ่ายเชื้อ นำไปเลี้ยง
ในห้องเพาะเลี้ยง บนชั้นที่มีแสง ทำการทดลอง 3 ซ้ำ เป็นเวลา 4 เดือน เก็บผล
โดยการสังเกตและบันทึกภาพ

3.9.5 สูตร PCSS-S₂

เป็นการทดลองต่อเนื่องจากข้อ 3.7.3

3.10 การสร้างคลอโรพลาสต์

นำต้นอ่อนที่เกิดจากพัทธ์ต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในที่มืด วางบนชั้นที่มีแสง
ในห้องเพาะเลี้ยง เป็นเวลา 4 เดือน เก็บผลโดยการสังเกตและบันทึกภาพ

4. การย้ายมาปลูกในกระถาง (Transplanting)

นำต้นอ่อนที่มีรากสมบูรณ์จากการทดลองที่ 1, 2, 3 มาล้างด้วยน้ำสม
ยาฆ่า เชื้อรา (Orthocide) เชยให้วุ้นหลุดออกให้หมด นำมาปลูกในกระถาง
ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4 นิ้ว โดยใช้อิฐมอดูทุบเป็นก้อนเล็ก ๆ หรือเวอร์มิคูไลต์เป็น
เครื่องปลูก รดน้ำให้ชุ่ม หุ้มปากกระถางด้วยถุงพลาสติกวางไวบนจานรองมีน้ำหล่อ
รองจนต้นอ่อนตั้งตัวได้จึงนำถุงพลาสติกออก เก็บผลโดยการสังเกตและบันทึกภาพ